

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1107

מסכת שבת קנ"ו - עירובין ו' • כלאים ה', ב' - ט', א'

בס"ד, י"ט אב תש"פ

השבוע בגליון

- חציצה נזקקת אך בלתי נחשקת
- לא כל רחוב הוא רשות הרבים
- דינן של דרכים ראשיות

- פתיחה למסכת עירובין
- חוטי העירוב
- סתימת שיניים כחציצה לטבילה במקוה

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

הש"ס הגדול

ברוך ה', עם ההתפתחות הנרחבת של לימוד הדף היומי בקהילות שונות, יהודי החזור מעבודתו ומהלך עם גמרתו בידי לבית המדרש, אינו מחזה נדיר. אולם, איש לא יחלוק על כך, שיהודי ההולך לבית המדרש עם גמרא, ובבית המדרש הרי הוא לומד בגמרא אחרת, הוא מחזה נדיר. זה הוא סיפורו של אחד מלומדי הדף היומי, הוא מקפיד ללמוד בגמרות של מאורות הדף היומי, לא רק בגלל המהדורה מאירת העיניים, אלא גם בשל "מאורות ההלכה" ו"מאורות המשנה" המצורפים לגמרא. ובכל זאת, בכל תחילת מסכת וסיום מסכת הוא מגיע לבית המדרש עם כרך תלמוד בבלי אחר. לא כרך כ"ס, אף לא מהדורה בינונית. הוא מהלך לבית המדרש כשבידו כרך ענק ועבה. הוא רגיל ששואלים אותו לפשר מעשיו, ועוד לפני ששואלים הוא כבר עונה את התשובה. הרי לפניכם סיפורו המרתק, לרגל סיום מסכת שבת.

הייתי ילד כבן שבע או שמונה, כאשר הורי למדו מדף הקשר השבועי שהבאתי מבית הספר בו

פתיחה למסכת עירובין

זה עתה סיימנו בסייעתא דשמיא את מסכת שבת ופנינו אל מסכת עירובין, המתמקדת בשני נושאים מרכזיים מדיני השבת: א. דיני הרשויות שאסור לטלטל חפצים בתוכן ומאחת לזולתה מפני תקנת חכמים, ואלו תקנות קבעו חכמים שיש לבצע כדי שניתן יהיה לטלטל בהן. ב. איסור יציאה מחוץ לתחום; הגדרת העיר ותחומה, ואופני היתר של "עירובי תחומין".

"עירובין" על שום מה? מסכתנו מכונה "עירובין" על שם שני עירובים הנידונים בה. "עירוב חצרות" ו"שיתוף מבואות" המאפשרים לטלטל חפצים בחצר ובמבוי המשותפים לדיירים אחדים, ו"עירוב תחומין" המאפשר לצאת מחוץ לתחום.

איסור הוצאת חפצים מרשות לרשות, מרשות היחיד לרשות הרבים ולהיפך, הוא מן התורה, כפי שנתבאר במסכת שבת - מלאכת הוצאה. חכמים הוסיפו ואסרו לטלטל חפצים בתוך החצרות ובתוך המבואות.

החצרות בתקופתם היו משותפות לבתים אחדים ומוקפות גדר. מהן יצאו אל המבוי, אשר היה אף הוא מוקף מחיצות משלשת צדדיו. המבוי היה רחוב קטן אליו יצאו ממספר חצרות והוביל לרשות הרבים. חז"ל אסרו את הטלטול בחצרות ובמבואות אלו. לדעת רוב הראשונים מדן תורה החצר והמבוי הם רשות היחיד, מפאת היותם מוקפים מחיצות משלשה צדדים, אך חכמים הזקיקו להתקין לחי או קורה ברוח הרביעית הפרוצה. לחי וקורה אלו הונחו בפתח המבוי. הלחי אשר הונח כמזוזת הרוח הרביעית, שימש כ"מחיצה" רביעית, והקורה אשר הונחה כמשקוף הרוח הרביעית, שימשה כ"היכר" בין החצר או המבוי לרשות שמעבר להם - כך להלכה; בגמרא קיים דיון על כל אחד מהם אם הוא משום היכר או משום מחיצה.

עדיין אין בתיקון זה כדי להתיר את הטלטול מן הבתים לחצר, עד אשר בני החצר יניחו "עירוב חצרות". עירוב חצרות התבצע על ידי שכל דרי החצר נעשו שותפים בכך לחם אחת, ובכך נחשבו כבני בית אחד הדורים יחד.

כדי להוציא חפצים מן החצר אל המבוי, אשר בודל כמובן מרשות הרבים כהלכה [לחי, קורה או צורת הפתח], היה על כל בני המבוי - דרי כל החצרות שפתחו פונה אל המבוי - לעשות "שיתוף מבואות", פעולה הדומה בבסיסה ללחם ששותף בין בני החצר, אלא שהפעם בוצעה פעולה זו בין דיירי כל החצרות. בפרטים מסויימים קיימים הבדלים בין "עירוב חצרות" לבין "שיתוף מבואות".

צעילוי נשמת

הר"ד **מרדכי צבי** ז"ל
ב"ר שלמה זלמן ז"ל
נלב"ע י"ח אב תשל"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י בני משפחתו שיחיו

צעילוי נשמת

הרב **אריה לייב פלטובסקי** ז"ל
בן הרב בנימין ז"ל
נלב"ע כ"א מנחם אב תשע"ג
תנצב"ה

צעילוי נשמת

הר"ד **מנחם ספרברג** ז"ל
ב"ר מרדכי שמעון ז"ל
יליד ירושלים, מייסד יקבי אפרת
נלב"ע כ"א מנחם אב תשס"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י בני משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ד **נחמיה מנדלבאום** ז"ל ב"ר חיים ז"ל נלב"ע כ"א באב תשנ"ח
וזוג' מרת **סבינה** ע"ה ב"ר סלומון ז"ל נלב"ע י"ח באב תנצב"ה
הונצחו ע"י בנם ידידנו הר"ד **שלמה מנדלבאום** ומשפ' שיחיו - ת"א

נר ה'
נשמת
אדם

חוטי העירוב: אנו רגילים לכנות "חוטי עירוב" את החוטים המקיפים את הערים, ותדיר דנים כי בעיר מסויימת ה"עירוב" כשר ובעיר אחרת ה"עירוב" למהדרין. הלשון עירוב הושאלה במקרה זה מעירוב חצרות ומשיתוף מבואות. בעירוב חצרות ובשיתוף מבואות מערבים את כל בני החצר, כאילו הם בני חצר אחת, העירוב מתייחס לדרי החצר.

שונים הם לחלוטין עמודי העירוב, כפי שהם קרויים בפנינו, להם תפקיד אחר: "צורת הפתח". העמודים עם החוטים המתוחים ביניהם, מקיפים את המקום וגורמים לכך שהוא כחצר אחת. אין התייחסות לאנשים הנמצאים בתוך השטח, כי אם לשטח עצמו. צורת הפתח מועילה, מפני שמתייחסים אל המקום כמו היה מוקף במחיצות [לדעת הרמב"ם, אין די בצורת הפתח, עיין "שולחן ערוך" סימן שס"ה סעיף ט]. יש לציין, כי עמודי העירוב אינם הגורמים הבלעדיים המאפשרים טלטול, הללו, ללא עירובי חצרות, אינם מאפשרים טלטול, ואנו לא באנו אלא להטעים על קצה המזלג מן ההלכות אותן אנו עתידים ללמוד בעזרת ה' במסכת עירובין.

המסכת שלפנינו: לרגל תחילת המסכת, נסקור בקצרה את הנושאים המרכזיים העומדים על הפרק בכל פרק מעשרת הפרקים של מסכתנו.

הפרק הראשון עוסק במחיצות התוחמות את הרשויות, ובלחי ובקורה, המתירים טלטול במבוי, כמו גם בדיני "צורת הפתח" המועילה אף במקומות בהם לחי וקורה אינם מועילים. נושאים אלו נידונים גם בפרק השני, המתמקד בעיקר ב"פסי ביראות", הלא המה המחיצות המתירות מילוי מים מבאר מים הממוקמת ברשות הרבים, וב"קרקף", שטח גדול המוקף מחיצות שלא למטרת דיוור, שחכמים אסרו את הטלטול בו במקרים שונים. בפרק השלישי נעסוק ב"עירובי תחומין", אשר באמצעותם ניתן להרחיב את מרחק ההליכה בשבת מן העיר. דיני היציאה של אדם מחוץ לתחום שבת והקביעה כיצד יש לקבוע היכן מקומו בשבת, נידונים בפרק הרביעי. הפרק שלאחריו מתמקד באיסור יציאה מחוץ לתחום העיר למרחק העולה על אלפיים אמה, ובאופן מדידת אלפיים האמה שמסביב לעיר. הפרק השישי עוסק בדיני עירוב חצרות, כאשר אחד מבני החצר נכרי, או כאשר אחד מבני החצר שכח ולא שותף בעירוב החצר. הגדרתן של חצרות, אימתן הן נחשבות כשתי חצרות ואימתן נחשבות הן כחצר אחת, נידונה בפרק השביעי, בו גם מפורטים דיני מאכל העירוב ושיעורו; באיזה אופנים אין צורך בעירוב, ומתי ועם מי ניתן לעשות עירוב. בפרק השמיני נידונים פרטים נוספים הנוגעים לדיני עירובי תחומין ולדיני עירובי חצרות. בפרק התשיעי נידונים רשויות שאין בהן צורך בעירובי חצרות, וכן פרטים בדיני מחיצות. הפרק העשירי החותם את מסכתנו, עוסק בפרטים שונים בהלכות הוצאה, כגון, המוצא תפילין בשבת, כיצד יביאן העירה, ועוד.

דף ד/ב וגזרו על רובו שאינו מקפיד

סתמת שיניים כחציצה לטבילה במקוה

הכל יודעים, כי על הטובל במקוה טהרה לדאוג לכך, שבין המים לבין גופו לא יחצוץ מאומה. **תנאי החציצה:** מאומה אמרנו. ובכן, מן התורה, כדי שחציצה הנמצאת על גוף האדם תמנע מטבילתו מלטהרו, יש לוודא כי התקיימו שני התנאים הבאים, המכונים בקצרה "רובו ומקפיד": א. החציצה מתפרסת על רוב גופו של הטובל. ב. הטובל אינו חפץ בקיומה של החציצה. חכמים הוסיפו ותקנו, כי די בכך שאחד התנאים מתקיים, כדי לפסול את החציצה. כלומר, חציצה גדולה חוצצת גם אם הטובל אינו מקפיד בה, וחציצה קטנה חוצצת אם הטובל מקפיד בה, כמבואר בסוגייתנו.

החציצה בטלה כלפי הגוף: טרם נפנה לנידוננו העיקרי, נתייחס לשאלה מרכזית העולה לאור דברי הגמרא. מדוע באמת חציצה שאדם אינו מקפיד בה, אינה נחשבת חציצה, כלום אינה חוצצת בין המים לבין בשרו של הטובל? הראשונים מבארים (עיין רש"י שבת נז/א ד"ה "הא נמי", סוכה ו/ב), כי החציצה בטלה לגבי הגוף והיא נחשבת כחלק ממנו. עד כדי כך, שאם הוא טבל והותיר את החציצה מחוץ למים, לא עלתה לו טבילה...

חציצה נזקקת אך בלתי נחשקת: ומכאן לשאלה מעשית שהתחדשה עם התפתחות רפואת השיניים, אך היתה קיימת מאז ומקדם ברמה העקרונית. כאשר אנו אומרים, שחציצה שהאדם אינו מקפיד עליה אינה חוצצת, למה כוונתנו. כיצד נגדיר חציצה שאדם אינו חפץ בה אך הוא זקוק לה, למשל, סתימת שיניים. הסתימה אינה מיועדת לנוי, אך לכשנשאל את הנסתם אם הוא מקפיד על הסתימה, הוא ישיב בשלילה נחרצת, הוא יודע היטב מה יעולל לעצמו אם יסירנה.

כיצד, איפוא, יש להתייחס לחציצה מעין זו, לאחר שגמרתנו מורה, כי גם חציצה שבפה נחשבת חציצה, שאף על פי שאין צורך לטבול בפה פתוח, אסור שבשעת הטבילה תתקיים חציצה בתוכו, כהגדרת הגמרא: "ראוי לביאת מים בעינין".

ה"חכמת אדם" ("בינת אדם" שער בית הנשים אות י"ב) סובר, כי הגדרת ה"אינו מקפיד" היא, שהאדם יחפוץ בחציצה, ירצה בה. אולם, כאשר האדם נאלץ להסכין עם העובדה שעליו להותיר את החציצה, כדי שלא לגרום לעצמו נזק, אין בכך די כדי שהחציצה תחשב כחלק מן הגוף. לפיכך, לדעתו, חציצה מעין זו פוסלת את הטבילה.

למדת, כי עליהם לרכוש עבורי מסכת ברכות, יען אנו עומדים להתחיל ללמוד גמרא.

ההתרגשות היתה רבה. אבי הבטיחני נאמנה כי כבר בתחילת השבוע אזכה לחבוק בידי מסכת ברכות. **ביום** ראשון קיים אבי את הבטחתו. באהבה עד אין קץ עמלה אמי לעטוף את הגמרא, בעוד אבי מביט מן הצד, ואני עומד בין שניהם וחווה את אחד הרגעים החמימים של ילדותי, אשר הוטבעו בנשמתו לעד.

לעת לילה עליתי על יצועי, הגמרא הבהקת הוצבה בגאון על שולחן חדרי, כך שאוכל לראותה ממיטתי. נדמה היה לי כי רסיסי כוכבים מפוזרים על הגמרא, ממתנינים שאלקטם עם בוקר. לא נרדמתי. אפילו לא ניסיתי. אותו לילה, איני יודע באיזו שעה, הייתי עד לשיחה שהתנהלה בין שני הורי.

מצבם הכלכלי היה דחוק. לא סבלנו מעוני, אך איני יכול לומר שמצבנו היה משופר הרבה מעבר לכך. כל הוצאה חושבה מראש, נשקלה, נאמדה ונדחתה במידת האפשר. והנה, פנה אבי לאמי ושח לה, כי גילה היום בחנות ספרי הקודש, שבית דפוס מסויים הוציא לאור מהדורת ש"ס מיוחדת במינה. זה הוא ש"ס המכיל את כל מסכתות התלמוד הבבלי בכרך אחד גדול.

אימי לא פתחה מעולם תלמוד בבלי, ולפיכך הסביר לה אבי, כי שישים המסכתות שבתלמוד הבבלי מחולקים לכרכים רבים. בדפוס זה צילמו בכל עמוד ארבעה עמודי גמרא, כך צמצמו את נפח הש"ס בשלושה רבעים. גם כך היה הכרך ענק ממדים ורחב ביותר, אבל את המשמיה שנטלו על עצמם השיגו - כל השי"ס בכרך אחד.

איני יודע למי מיועד הש"ס הזה, הוסיף אבי ושח לאמי, מה גם, שמהדורת הש"ס שצולמה בו ישנה ולא נוחה לקריאה. הכרך כבד, אותיותיו קטנות. אילו הייתי תבירו של בעל בית הדפוס, הייתי מציע לו לשקול שנית את ההוצאה לאור של מהדורה זו. אבל, בדרכי הביתה נצנץ רעיון בראשי. שמעי נא. את יודעת, אני ניצלתי מן המלחמה בעור שיני. ב"חדר" למדתי כאשר רוחות מלחמה עזות נשבו והרעידו את אמות הסיפים, ואת ההמשך את כבר יודעת.

אני כבר קמתי ממיטתי בחשאי, והצצתי דרך חור המנועול באבי היושב על כסא במטבח ומביט בציפורניו הסדוקות מעבודתו הקשה. אמי הנהנה ולא הוציאה הגה, ואבי המשיך. עז רצוני לעשות כל שלאל ידי כדי להעניק לבננו את התחושה כי הדבר החשוב ביותר עבורנו הוא שידבק בתורה, ילמד אותה ויקיים אותה, כפי שעשו אבותינו כל הדורות. ברכישת ש"ס זה אני מגשים שתי מטרות. האחת, אמחיש לו על ידי המתנה את הערכתנו אליו, עם תחילת לימודי הגמרא, ובנוסף, הגביה אבי את קולו, אני רוצה שיידע, כי אם ישתוקק מאד, יצליח לסיים את הש"ס.

קולו של אבי רעד, אניח לפניו את הש"ס, כולו בכרך אחד, וכך גם לעיניו של ילד ניתן יהיה לטעת את הרצון הכביר מחד גיסא ואת האמונה והבטחון ביכולת מאידך גיסא. הוא הנמיך את קולו, עז רצוני לרכוש עבורו ש"ס זה, אנא, חווי דעתך.

אמי לא ענתה. רטט בכיה נשמע עד לחדרי. **עם** ערב שב אבי לביתנו ובכדיו הכרך הגדול הזה. אבי הלך לעולמו זה מכבר, אמי לא נותרה אחריו זמן רב, אבל הכרך הזה, עדות אילמת לאהבת התורה המופלאה של הורי היקרים, נותרה עמדי עד היום הזה.

כאשר אני הולך לבית המדרש לסיים מסכת מסדר הדף היומי, או להתחיל מסכת חדשה, הכרך הזה הולך איתי.

אותו אב יקר יכול היה להרשות לעצמו לייקר את לימוד התורה בעיני בנו על ידי רכישת ש"ס. ומה בדבר אב אשר מסוגל לייקר את לימוד התורה בעיני בנו על ידי... שהאב עצמו יקבע עיתים לתורה?!

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ב/א משכן דאיקרי מקדש ומקדש דאיקרי משכן
מקדש ומשכן -

שני צדדים של מטבע אחת

מה פשר שני השמות? ביאר האדמו"ר מסוכטשוב זצ"ל בעל ה"אבני נזר": השם 'מקדש' מסמל את דיבוק ישראל באביהם שבשמים מצידם של ישראל, המתקדשים ופורשים מן החומר. השם 'משכן' מכנה את הדיבוק והחיבור מצידו של הקב"ה השוכן בתוך עמו ישראל.
המקדש נקרא משכן והמשכן נקרא מקדש כי המקום הלז מחובר מהקב"ה וישראל גם יחד ("שם משמואל", תרומה).

דף ב/א מבו שהוא גבוה

הכל רשותו של היחיד והמיוחד

יסוד מסכת עירובין, כותב רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל, לעשות מרשות הרבים רשות היחיד; לדעת שהכל רשותו של אחד יחיד ומיוחד ואין דבר נפרד ממנו והכל שלו ("מעיינה של משנה").

דף ו/א

"רב, בקעה מצא, וגדר בה גדר"

אף שהקשר הסוגיה הוא מחיצות ופרצות, אין

אולם, רוב האחרונים חולקים על דבריו וסוברים, כי אמנם חציצה שסופה לרפא מכה ואז יסירה, אך נחשבת חציצה הפוסלת, ואין לטבול עמה. ברם, חציצה דוגמת סתימת שיניים, אשר נחוצה לקיומה של השן וקבועה היא בתוכה, מתבטלת אל הגוף ואינה חוצצת, שהרי אם הגוף זקוק לה, כיצד זה לא נחשיבנה כמתבטלת אליו (עיין שו"ת "אבני נזר" יו"ד סי' רנ"ט, שו"ת "צמח צדק" יו"ד סי' ק"ט, שו"ת מהרש"ם ח"א סי' ע"ט, ועוד. וראה שיעורי שבט הלוי סי' קצ"ח סעי' כ"ד ובשיעורי הגר"נ קרליץ זצ"ל שם בשם החזו"א).

דף ו/א כיצד מערבין דרך רשות הרבים

לא כל רחוב הוא רשות הרבים

לומדי הדף היומי מתמקדים כעת בלימוד הפרטים השונים, על רשויות השבת ועל עירוב. הלומדים אשר למדו את מסכת שבת שבים ומשננים השבוע, כי רשויות השבת נחלקות לארבע: רשות הרבים. רשות היחיד. כרמלית ומקום פטור. רשות היחיד הוא מקום מוקף מחיצות, ומותר לטלטל בתוכה. רשות הרבים, הוא מקום המשמש את הרבים, ואסור לטלטל חפצים ברשות זו. בעצם, כל רחוב שעומד בתנאי רשות הרבים, מבחינת גודלו והיקף האנשים המשתמשים בו, הרי הוא רשות הרבים ואסור לטלטל בו, עד אשר משנים את המצב ומשנים את מעמד השטח מרשות הרבים לרשות היחיד. כיצד עושים זאת?

ובכן, ערים רבות, אשר בתוכן רחובות המוגדרים לכאורה כרשות הרבים, מוקפות בעמודי ברזל וחוטים תלויים ביניהם, הלא המה "צורת הפתח" [על צורת הפתח ראה במאמר "התקנת מזוזה בצורת הפתח" לקמן]. ברם, הלומד את סוגייתנו נוכח בכלל חשוב, יסודי ומהותי בהלכות עירובין, העולה ממסקנת הגמרא: אין אפשרות לבטל את מעמד רשות הרבים, לא על ידי לחי, לא על ידי קורה, וגם לא באמצעות צורת הפתח, כי אם על ידי התקנת שערים הננעלים בלילה, בפתח רשות הרבים! היאך וכיצד, איפוא, הולמת המציאות את המבואר בגמרתנו.

ובכן, צריך להודות על האמת, כי אכן העירוב המקיף את ערינו מבוסס על "קולא" ואי אפשר לומר כי הוא מועיל לפי כל השיטות לכל הדעות. אכן, לא מעטים נמנעים בשבת מטלטול חפצים ברחובות. בשורות הבאות נברר, על איזה שיטות מבוסס העירוב ב"צורת הפתח", תוך כדי מעקב אחר הדיון הענף שהתנהל בנושא במהלך הדורות.

רשות הרבים - 600,000: ההיתר עליו התבססו בכל הדורות נעוץ ב"שישים ריבוא", כלהלן.

הבה נעיין בלשונו הזהב של ה"שולחן ערוך" (או"ח סי' שמ"ה סעי' ז) בו טמון, לכאורה, הסבר להיות הטלטול ברשות הרבים באמצעות צורת הפתח: "איזהו רשות הרבים, רחובות ושווקים הרחבים ט"ז אמה ואינם מקורים ואין להם חומה ואפילו יש להם חומה, אם הם מפולשים משער לשער הוה רשות הרבים. ויש אומרים, שכל שאין שישים ריבוא עוברים בו בכל יום אינו רשות הרבים". התנאי האחרון המצויין בהלכה זו הוא, שרק מקום שעוברים בו שש מאות אלף איש בכל יום, נחשב רשות הרבים. זאת למודעי, כי תנאי זה אינו מופיע בתלמוד במקום כל שהוא, כי אם בראשונים, הלומדים זאת מרשות הרבים שהיתה בעת שהות בני ישראל במדבר (ראה רש"י ו"תוס' בסוגייתנו).

מאחר שרוב הרחובות בימינו רחבים ט"ז אמה לפחות [כשמונה מטר], ומבחינה זו הם ראויים להיות "רשות הרבים", אך אין עוברים שש מאות אלף איש בכל יום, הרי לנו, לכאורה, הסבר נאות מדוע ערינו אינן נחשבות כרשות הרבים.

ברם, אין בכך כדי להסביר, כיצד יתכן שסמכו לקולא על שיטות ראשונים אלו, כאשר מדובר באיסור דאורייתא חמור. כלומר, מאחר שקיימת מחלוקת ראשונים שקולה, שנים עשר ראשונים כנגד שנים עשר ראשונים ("ביאור הלכה"), שלא הוכרעה, אם רשות הרבים היא דווקא מקום המיועד לשישים ריבוא, אין לדבר אחר ורע שסומכים לקולא על אחד הצדדים במחלוקת שלא הוכרעה, כאשר הדבר נוגע לאיסור תורה.

דלתות כפתח רשות הרבים מן התורה או מדרבנן: פתח להבנה, אפשר היה אולי למצוא במחלוקת ראשונים נוספת, אשר נחלקו אם הכלל המבואר בסוגייתנו, כי בהתקנת שערים בלבד ניתן להסיר את מעמד רשות הרבים, הוא מן התורה או מדרבנן. יש ראשונים הסוברים, כי תקנת חכמים היא, ומן התורה די בהקפת המקום ב"צורת הפתח" כדי להפכו לרשות היחיד. לאור שיטתם ניתן להבין כיצד סמכו על צד במחלוקת ראשונים שלא הוכרעה, שכן עם התקנת צורת הפתח, ירד מעמדה של רשות הרבים, לרשות הרבים מדרבנן, ובאיסור דרבנן ניתן לסמוך על שיטת הראשונים המקילים שרשות הרבים שאין בה שישים ריבוא, אינה רשות הרבים.

ברם, לדעת רוב הראשונים הכלל המבואר בסוגייתנו הוא מדין תורה, וממילא אין די בשיטות ראשונים אלו כדי להסביר, מדוע נקטו לקולא באיסור תורה חמור כאיסור "הוצאה" ("ביאור הלכה" סי' שס"ד סעי' ב). ה"משנה ברורה" חותם את דבריו (סי' שמ"ה ס"ק כ"ג ובביאור הלכה הנ"ל), כי "מכל מקום אין בנו כח למחות ביד הסומכין על דעה זו... וכל בעל נפש יחמיר על עצמו".

יש לציין, כי זו דעתו של ה"משנה ברורה", שמחלוקת הראשונים בעניין שקולה ולא הוכרעה, ולפיכך יש להחמיר. ברם, היו שהביאו דעות רבות אשר נקטו כי עוד שבעה עשר! ראשונים נוקטים כדעת רש"י ובעלי התוספות, שיש צורך בשישים ריבוא ("שמירת שבת כהלכתה" פרק י"ז הערה כ"א).

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ה קנייבסקי שליט"א הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: *3764

הדף היומי

שבת קנ"ז-עירובין ו'

י"ט-כ"ה אב

לפי שיטתם ניתן להבין כיצד נקטו להקל במחלוקת הראשונים [אע"פ שאין זה משום הכרעה של "רוב" האמור בתורה - עיין "חזון איש" י"ד סי' ק"ג אות ח].

עד כה עסקנו בשאלה, מדוע סומכים על שיטות הראשונים הסוברים שמקום שאין בו שישים ריבוא אינו רשות הרבים. כעת, הבה נתמקד בשיטה זו. ה"שולחן ערוך" מפרט את שיטתם: "ויש אומרים, שכל שאין שישים ריבוא עוברים בו בכל יום אינו רשות הרבים". הוי אומר, שאם אין עוברים שם שישים ריבוא בכל יום, אין זו רשות הרבים.

ה"משנה ברורה" (שם ס"ק כ"ד) תמה על כך: "חיפשתי בכל הראשונים העומדים בשיטה זו ולא נזכר בדבריהם אלא שיהיו מצויין שם שישים ריבוא". כלומר, גם הראשונים הסוברים שאחד התנאים של רשות הרבים הוא שיהיו בה שישים ריבוא, מתכוונים לכך שהמקום מיועד ומוכשר לשישים ריבוא, אך אין צורך שבפועל יעברו בו שישים ריבוא איש בכל יום. לאור זאת, בכל הערים הגדולות לא ניתן לסמוך לקולא על שיטת ראשונים זו ולטעון כי רחובותינו לא עוברים שישים ריבוא איש בכל יום.

דינו של דרכים ראשיות: יש לציין, כי ישנן דעות בראשונים כי שונה דינה של דרך ראשית המובילה מעיר לעיר; אף על פי שאין עוברים בה שישים ריבוא בפועל ואף אין בכל עיר בפני עצמה שישים ריבוא, עצם העובדה שהיא מיועדת למעבר של כולם מכל מקום לכל מקום, "סרטיא" בלשון הגמרא, מעניק לה חשיבות של "רשות הרבים" (ביאור הלכה" סי' שמ"ה ד"ה "שאינ"). כמובן, שלאור דברים אלו יש לדון אם במקומות מסויימים מועיל היקף העירוב בצורת הפתח כדי להתיר בהם את הטלטול.

בעוד שני גלינות, בעזרת ה', נתמקד בדבריו של החזון איש זצ"ל, כי בימינו, רובם המכריע של הרחובות אינם רשות הרבים.

ספק שביטוי זה הוא מְשַׁל בלבד, וכוונת הביטוי רק לנמשל, כפי שמפרש רש"י, שבדומה לבקעה פרוצה שאין לה שומר וגודרים אותה לשומרה, כך גם האמורה רב, בראותו שאנשי המקום פרוצים ומזלזלים במצוות, החמיר עליהם וכאילו עשה "גדר" להרחיקם מן העבירה.

לעילוי נשמת
הר"ר **רפאל קליימן** ז"ל
ב"ר יוסף הלוי ז"ל נלב"ע כ"א במנחם אב תשע"א
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **פאניה מושקובסקי** ע"ה
בת הר"ר אהרן ז"ל נלב"ע י"ט באב תשנ"ח
תנצב"ה
הונצחה ע"י נכדה ידידנו
הר"ר **אפרים ברג** ומשפ' שיחיו - גבעתיים

לעילוי נשמת
מרת **אסתר רחמים** ע"ה
בת עדינה ע"ה נלב"ע כ"ד אב תשל"ב
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **יוסף ברגר** ז"ל
ב"ר שלום צבי ז"ל נלב"ע כ"ג מנחם אב תשנ"ד
מחשובי מתפללי בית מדרשנו **תנצב"ה**
הונצח ע"י משפחות **לוסטיג וקוק** שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **שרה רבקה וסרצוג** ע"ה
ב"ר אהרן אליעזר ז"ל נלב"ע כ"ג מנחם אב תשל"ב
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

שלמות

הגמרא המושלמת המחבבת את השי"ס על לומדיה

לראשונה: מוצר מעקד מפוסק נתן השק ללימוד

- בתוספת משניות בגלין חדף להשלמת לימוד הש"ס • בסוף דבריך נוסף ביאור למשניות - 'מארות המשנה' • להשלמת הלימוד בהלכה למעשה: צורה החיבור הנפלא 'מארות ההלכה' • הדגשות בתחילת עינין בתוספת.

- נוסח הגמרא והמפרשים מונה ומתוקן כמייטב המסורת של מהדורות השי"ס של 'עין והדר' • הגמרא, הרשי והתוספות מעקרים ומפוסקים בריוק ובשליטות • רקע מיוחד להקלת הקריאה ולנעימת כאבי עיניים

להזמנות: 02-804-3333